

BEGÄRAN OM UPPGIFTER GÄLLANDE VARGAR I SVERIGE

På basen av ett klagomål som kommissionen nyligen har mottagit skulle vi vilja begära tilläggsuppgifter om vargpolitiken och licensjakten av vargar som nyligen ägde rum i Sverige. Avsikten är att utreda om politiken och jakten överensstämmer med kraven i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet).

Vargen är en prioriterad art som ingår i bilaga II och IV till art- och habitatdirektivet. Det finns inga undantag till skyddet av den svenska vargpopulationen.

Beslut som nyligen fattats gällande vargen i Sverige

Riksdagen har genom beslut av den 21 oktober 2009 antagit regeringens förslag "En ny rovdjursförvaltning"(prop. 2008/09:210). Förslaget innebär att den svenska vargpopulationen ska minskas till 210 individer med hjälp av licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer. Licensjakt skulle vara möjlig redan under vintersäsongen 2010. Målet är att populationsstorleken inte ska överskrida 210 individer under de följande fem åren och att vargar enbart ska förekomma i områden utanför renskötselns åretruntmarker.

Naturvårdsverket har den 17 december 2009 beslutat om licensjakt på 27 vargar i fem län under perioden 2 januari-15 februari 2010 eller till den tidpunkt då det totala antalet djur fällts eller påskjutits.

Beslutet fattades med stöd av artikel 12 och 16 i art- och habitatdirektivet tillsammans med nationell lagstiftning. Beslutet innehåller också hänvisningar till EU-domstolens dom i mål C-342/05, kommissionen/Finland, som gällde vargjakt i Finland.

Fråga till Sverige:

- Var beslutet överklagbart? Om ja, av vem och på vilka grunder?

Bevarandestatus

Målet för art- och habitatdirektivet är enligt dess artikel 2 att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse. De tre olika delarna i definitionen av gynnsam bevarandestatus räknas upp i artikel 1 i).

Under år 2007 ansåg de svenska myndigheterna att bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen inte var gynnsam.¹ Den största orsaken till detta var populationens geografiska isolering.

¹ Statens Offentliga Utredningar, "Rovdjuren och deras förvaltning" SOU 2007:89 sid. 309.

Kommissionens tjänstegren anser att uppgifterna om vargens populationsutveckling inte visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö eftersom slumpen, då det gäller en lite population, kan påverka antalet valpar som föds årligen² och även hela populationens öde. Den nuvarande geografiska isoleringen bidrar dessutom till artens ogynnsamma bevarandestatus eftersom isoleringen bibehåller den effektiva populationens storlek på en låg nivå. Man har också noterat att den höga inavelskoefficienten har påverkat valpkullarnas storlek på ett negativt sätt.³

Det förefaller också att artens naturliga utbredningsområde har minskats eftersom, enligt riksdagens beslut, vargar inte accepteras i åretruntmarkerna inom renskötselområdet i norra Sverige. På basen av information från klaganden verkar det som om vargen pga. skydds jakt i princip var utrotad i renskötselområdet redan innan riksdagens beslut.

Det förefaller därför som om licensjakten och den nya vargpolitiken har gjort bevarandestatusen för vargen mindre gynnsam.

- 1) Licensjakten ledde till att populationsstorleken minskades. Det förefaller sannolikt att inavelskoefficienten påverkades negativt av jakten eftersom reproducerande vargar sköts och inga immigrerade vargar har registrerats.
- 2) Vargens naturliga utbredningsområde har minskats. Vargen var pga. skydds jakt i princip utrotad i renskötselområdet redan innan riksdagens beslut

Frågor till Sverige:

- Anser Sverige att bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen var gynnsam innan licensjakten i början av år 2010? Om ja, på vilka grunder? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.
- Hur påverkade licensjakten vargpopulationen? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.

I väntan på Sveriges svar angående bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen anser kommissionens tjänstegren att ett antal faktorer visar att bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen inte var gynnsam när licensjakten skedde och att jakten gjort bevarandestatusen mindre gynnsam.

EU-domstolens argumentering i mål C-342/05 bör understrykas i detta sammanhang. Enligt punkt 29 i domen är det "*... möjligt att bevilja ... undantag [enligt artikel 16.1] i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. [...] Ett sådant undantag skulle således sakna effekt för den berörda arten.*"

Fråga till Sverige:

- Kan argumenteringen i punkt 29 i domen i mål C-342/05 tillämpas gällande licensjakten i Sverige? Om ja, på vilka grunder? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.

² Den Skandinaviska Vargen, en sammanställning av kunskapsläget från det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv 1998 - 2008: Slutrapport till Naturvårdsverket.

³ Liberg mfl 2005. Undersökningen gjordes på förstagångsfödande tikar.

Begränsningen av vargpopulationen till 210 individer under de följande fem åren

Genom de ovannämnda besluten har Sverige beslutat att begränsa antalet vargar i Sverige till 210 individer under de följande fem åren.

Så som redan sagts ovan förefaller det som om licensjakten har gjort bevarandestatusen för den svenska vargpopulationen mindre gynnsam än tidigare.

Frågor till Sverige:

- På vilken (vetenskaplig) bas har man satt gränsen vid 210 individer?
- Mot bakgrund av ordalydelsen i stycke 38 i domen i mål C- 342/05, är en vargpopulation som uppgår till 210 individer motiverad under omständigheterna i Sverige? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.
- Planeras licensjakt att äga rum under vintern 2010/2011?

Beslutet om licensjakt

Med tanke på att vargen skall vara föremål för strikt skydd (enligt artikel 12 i art- och habitatdirektivet) ska alla undantag från ett sådant skydd uppfylla villkoren i artikel 16 i samma direktiv.

1) Artikel 16.1 e)

Grunden för Naturvårdsverkets beslut är artikel 16.1 e). Enligt beslutet (sidan 20) avser denna bestämmelse inte skydds jakt eftersom den saknar skaderekvisit utan ger möjlighet till jakt för hållbar förvaltning av en viltart.

Artikel 16.1 e) kräver att insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna sker under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning.

Vad gäller "under strängt kontrollerade förhållanden selektivt" följer det av Naturvårdsverkets beslut att alla jägare som registrerade sig för jakten kunde delta i jakten på alla vargar i alla nämnda län (utom i vissa revir). Enligt beslutet skulle jakten avlysas då 27 djur hade fällts eller påskjutits. Enligt uppgifter från klaganden förefaller det dock som om 16 av de skjutna och obducerade vargarna hade beskjutits mellan 2-4 gånger innan de dött. Åtminstone fem alfadjur dödades. Dessutom innebar beslutet att 27 vargar kunde dödas men i verkligheten sköts 28 vargar. Klaganden anför i detta hänseende att det sätt på vilket jakten organiserades ledde till en "tävling" mellan jaktlag för att de skulle hinna skjuta "sina" vargar innan ett annat lag kunde skjuta dem.

Vad gäller "i en begränsad mängd" och "i begränsad omfattning" förefaller det på basen av tillgängliga uppgifter som om den svenska vargpopulationen innan licensjakten uppgick till ungefär 182-217 individer. Att fälla 27 individer innebär alltså att ungefär 12,4-14,8% av den totala svenska vargpopulationen fälls. Det bör understrykas att vargen också kan fällas pga. skydds jakt och illegal jakt (samt naturlig dödlighet).

Frågor till Sverige:

- Om artikel 16.1 e) åberopas för att motivera jakt som en del av hållbar förvaltning av vargpopulationen (vilken som art ingår i bilaga IV till direktivet gällande hela Sveriges territorium), vad är då skillnaden i Sverige mellan förvaltningen av arter i bilaga IV och arter i bilaga V till direktivet?
- Mot bakgrund av vad som sagts ovan, utfördes jakten selektivt under strängt kontrollerade förhållanden? Varför var jakten inte mera riktad t.ex. på att fälla vargar som inte var alfadjur, unga eller ensamma vargar eller en (hel) flock? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.
- Har Sverige utfört en undersökning på förhand och/eller i efterskott av hur licensjakten kommer att påverkat/har påverkat vargpopulationen (splittring av vargflockar, spridning av vargar till nya områden, ökad predation av tamdjur)? Om ja, vänligen förklara resultatet av undersökningen och ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering.
- Mot bakgrund av vad som sagts ovan, överensstämde antalet jagade vargar med kraven "i en begränsad mängd" och "i begränsad omfattning"? Om ja, på vilken grund? När antalet vargar som skulle fällas fastslogs, beaktades också det faktum att vargar dör av andra orsaker, särskilt skydds jakt och illegal jakt? Om ja, på vilket sätt? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikter inklusive årlig statistik över antalet vargar som dött under licensjakten (2010), skydds jakt, olyckor och illegal jakt (2007, 2008, 2009, 2010).

2) Ingen annan lämplig lösning

För närvarande står det inte helt klart vilket syfte licensjakten hade. Om syftet är okänt eller oklart är det inte möjligt att undersöka om det fanns andra lämpliga lösningar än den valda lösningen.

Målen för den nya vargpolitiken som helhet räknas upp i riksdagens beslut och citeras i Naturvårdsverkets beslut. Vargpolitiken utgörs dock av flera delar varav licensjakten utgör en del. Eftersom bestämmelserna i artikel 16 i art- och habitatdirektivet utgör undantag till det strikta skyddet som föreskrivs i artikel 12 i direktivet och eftersom undantag ska tolkas strikt anser kommissionens att syftena som nämns i riksdagens och Naturvårdsverkets beslut inte kan utgöra syftet med licensjakten.

Kommissionens tjänstegren reserverar därför sin utvärdering av om det fanns en annan lämplig lösning än licensjakt tills Sverige har kunnat förklara sin ståndpunkt.

Frågor till Sverige:

- Vad var licensjaktens syfte?
- Uppfylldes syftet?

Att utesluta vargar från renskötseområdet

Enligt riksdagens beslut bör vargar inte etablera sig i renskötselns åretruntmarker. Enstaka invandrande vargar bör kunna accepteras under förutsättning att de inte etablerar sig i renskötseområdet.

Det förefaller som om denna politik kan förvärpa den svenska (och skandinaviska) vargpopulationens geografiska och genetiska isolering i förhållande till den finsk-ryska vargpopulationen.

Det bör noteras att vargen ingår i bilaga IV till direktivet gällande Sveriges hela yta och att arten därmed, i enlighet med artikel 12 i direktivet, ska vara föremål för strikt skydd i hela Sverige.

Frågor till Sverige:

- Hur stort är renskötseområdet?
- Vad är en åretruntmark inom renskötseområdet? Vilken yta utgör dessa av renskötseområdet som helhet? Finns det särskilda geografiska områden där åretruntmarkerna förekommer? Är det möjligt att rita en karta av renskötseområdet som helhet och märka ut var åretruntmarkerna finns och ge denna karta till kommissionens tjänstegren?
- Enligt Sverige, hur passar politiken att utesluta vargar från renskötseområdet med det faktum att det är nödvändigt att upprätthålla/förbättra kontakten mellan olika vargpopulationer och med den rumsliga aspekten av gynnsam bevarandestatus (artikel 1 i), andra stycket, andra ledet)? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.

Förflyttningar

Enligt riksdagens beslut lider den svenska vargpopulationen av allvarlig inavel. För att motverka detta problem anser riksdagen att naturligt invandrande vargar (österifrån) snabbt bör förflyttas till vargområdena i mellersta Sverige. Dessutom ska fram till 2014 högst 20 vargar österifrån införlivas i den svenska vargpopulationen. Förflyttningarna borde påbörjas redan under år 2010. Det sägs att under förutsättning att vargarna reproducerar sig kommer detta på sikt att medföra att inavelsgraden sjunker betydligt.

Frågor till Sverige:

- Hur kommer man att försäkra sig om att förflyttningarna kommer att leda till att de förflyttade vargarna förökar sig? Vänligen ge lämplig (vetenskaplig) dokumentering för Sveriges åsikt.
- Har Sverige uppgifter om lyckade förflyttningar av varg i ett annat europeiskt land? På basen av vilka vetenskapliga utvärderingar och erfarenheter har förflyttningarna ansetts vara möjliga att utföra och rekommenderats som en lösning på problemet med inavel i den svenska vargpopulationen? Vänligen ge detaljerade uppgifter om hur de olika tekniska, ekologiska och sociala konsekvenserna av förflyttningarna har undersökts och om hur man hittat en lösning på dessa problem.

- Hur kommer man att uppnå allmänhetens acceptans för vargförflyttningarna, särskilt i den lokala befolkningen i norr och bland jägarna i mellersta och södra Sverige? Hur ska illegal jakt undvikas?
- Enligt riksdagens beslut borde förflyttningarna påbörjas redan under år 2010. Har förflyttningar redan ägt rum? Om inte, när kommer de att påbörjas? Finns det något slag av struktur (personal, fordon, utrustning etc.) för förflyttning av naturligt invandrande vargar eller har en sådan skapats, särskilt i renskötselområdet som de invandrande vargarna österifrån måste passera?

Förvaltningsplan och forskning

Frågor till Sverige:

- Finns det i Sverige en förvaltningsplan för vargpopulationen? Om inte, håller man på att förbereda en sådan plan? Pågår diskussioner med Norge och/eller Finland för att utarbeta en gemensam gränsöverskridande förvaltningsplan eller för att vidta gemensamma åtgärder?
- Kan Sverige ge uppgifter om det forsknings- och utredningsarbete som för närvarande pågår och planeras gällande den svenska vargpopulationen? Vilka är målen och tidsplanen för resultaten av detta arbete?